

QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN CỦA KIẾN TRÚC HIỆN ĐẠI ẤN ĐỘ

Đặng Thái Hoàng . Nguyễn Văn Đình . Lương Thị Hiền

FACT

Development process of Modern Architecture

Architecture is known as the "ism". Many ancient buildings have remained today create an element to almost countries in the world. Researching the history of Architecture over 100 years especially around 30 years recently, topics should discuss:

Influence of the western finest architecture with the modern Indian Architecture

Noted projects, major architects of modern and contemporary Indian Architecture

Famous architects as Charles Correa, B.V.Doshi, Raj Rewal, U.Jain, Shriwade, the Design Group..., Mazumdar, and Design Plus Office are the major architects and projects of the modern Indian Architecture.

Successes of Indian Art are showed obviously not only "pure, simple" and "various and friendly" but also "traditional characters" in the projects. The modern and contemporary Indian Architecture attract to finest architects and all those who care about the culture in the world.

SS.KTS Đặng Thái Hoàng
TSKH Nguyễn Văn Đình
S Lương Thị Hiền

C húng ta đã hơn một lần nhắc đến sự kì vĩ của kiến trúc Cổ đại và Trung đại Ấn Độ, với đặc chất "cộng sinh đa nguyên", với những "cội nguồn của linh cảm" từ Stysa ở Sanchi, đến đền đài ở Kharujaho, đến lăng Taj Mahal... bản đồ kiến trúc truyền thống của Ấn Độ, từ Mohenjo-Daro, Harappa (nay thuộc Pakistan), đến Sanchi, Khajuraho, Bhubaneshawar, Fatepur Sikri, Delhi đến Karli, Shrirangum, Tanjore... đây đặc biệt chỉ những kì tích kiến trúc, khiến cả loài người kinh ngạc. Nhưng Ấn Độ cổ xưa không dừng lại, thành tựu của nền kiến trúc cận đại - hiện đại - đương đại Ấn Độ cũng khiến cả phương Tây và phương Đông đang kinh ngạc không kém và nhiều nước trên thế giới - riêng về mặt kiến trúc - đang phải tiếp tục đến Ấn Độ để "thỉnh kinh".

Nền văn hóa Ấn Độ là một nền văn hóa "mở", nó tiếp thu sâu sắc các tinh hoa của nhiều tôn giáo, các tư tưởng đến từ các nước, các khu vực khác, nó tiếp thu các tinh hoa văn hóa của các dân tộc khác làm thành cái của mình, vì bản thân nó đã rất mạnh nên không bao giờ sợ bị "hòa tan". Các nhà lãnh đạo, các nhà văn hóa lớn của Ấn Độ đều là hỗn hợp thể của văn minh Đông-Tây.

Chính vì vậy, khi nghiên cứu kiến trúc hiện đại Ấn Độ trong hơn 100

năm qua, đặc biệt chú tâm vào 30 năm gần đây, có hai chủ đề cần bàn thảo:

- Ảnh hưởng của các kiến trúc sư lớn phương Tây đối với kiến trúc hiện đại Ấn Độ.

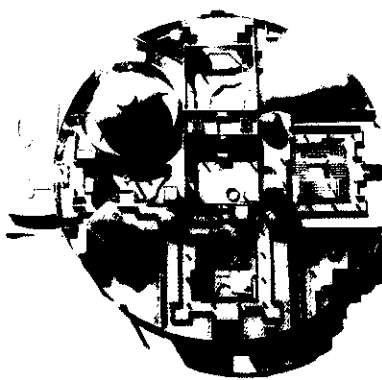
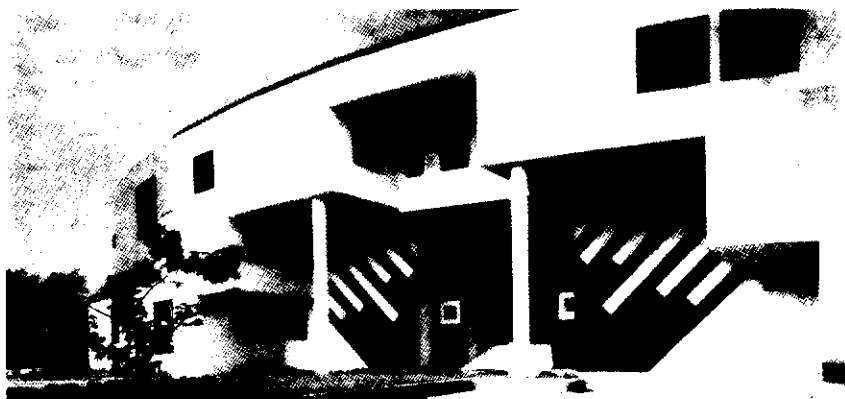
- Thành tựu, các tác phẩm và tác giả chủ yếu của nền kiến trúc hiện đại và đương đại của Ấn Độ.

1. Ảnh hưởng của E.Luytens, của Le Corbusier và Louis Kahn đối với kiến trúc Ấn Độ thế kỉ XX.

Đó là ba kiến trúc sư Anh, Pháp và Mỹ đã ảnh hưởng sâu sắc đến sự phát triển của nền kiến trúc mới của Ấn Độ, nhưng ngoài ra còn phải kể thêm vai trò quan trọng của P.Jeanseret, B.Kohn (Pháp), E.Stone, J.Stein (Mỹ) và F.Sahba (Israel).

Ngay từ năm 1911, Anh Quốc tăng cường sự thống trị đối với Bắc Ấn Độ, qui hoạch và xây dựng một New Delhi (Dehli mới) bên cạnh Delhi cũ, nhằm mục đích cổ súy "tinh thần của Hoàng gia Anh Quốc". Đã có ba nhân vật gắn bó với bản đồ án qui hoạch này: E.Luytens (kiến trúc sư nổi tiếng, chủ tịch hội kiến trúc sư Hoàng gia Anh), K.Baker (kiến trúc sư cộng tác) và L.C.Harding (toàn quyền Anh Quốc tại Ấn Độ).

Viên toàn quyền Harding muốn có một cái gì đó mà vừa phương Tây vừa phương Đông, trong khi đó E.Luytens lại muốn áp đặt một tư

Hình 1. Tòa nhà nghị viện (Vidhan Bhavan) Bang Bhoval, Ấn Độ 1996. KTS Chaler Correa, mặt đứng, lối vào, mặt bằng và toàn cảnh.

tương qui hoạch thuần túy phương Tây, ông cho chỉ có kiến trúc cổ điển Châu Âu mới là văn minh, duy lý và nhân văn. Qui hoạch New Delhi (Delhi Hoàng gia) nhấn mạnh trục chính, trục ngang và đường chéo, thể hiện sự cao ngạo của E.Luytens. Viên toàn quyền Harding đã muốn "hãm phanh" bớt tham vọng của Luytens, nhưng về hình thức chủ nghĩa mà nói, phương án qui hoạch đã gặt hái được ít nhiều thành công. Chính vì vậy, để tiến tới có một "tinh

thần Ấn Độ", một "linh hồn Ấn Độ" thật sự, ta phải chờ đến một thành phố với kiến trúc và qui hoạch hoàn toàn theo kiểu mới ở Chandigarh của Le Corbusier.

Từ năm 1950 đến 1953, Le Corbusier đã nghiên cứu qui hoạch chung do Chandigarh, thủ phủ mới của bang Punjab và đã dựng lên một số công trình cho giai đoạn 1. Nguyên tắc tổ chức của thành phố nằm dưới chân dãy núi Hymalaya này là:

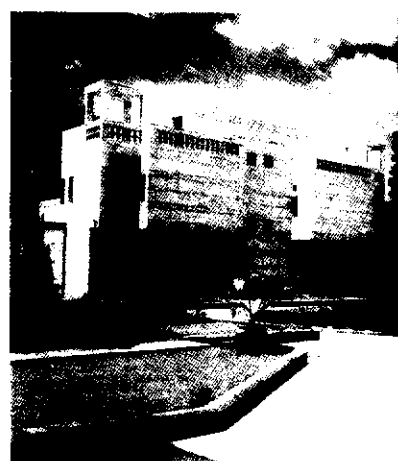
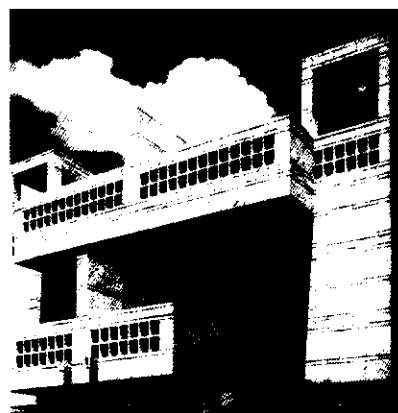
- Phân vùng công năng rõ rệt.
- Phân loại đường giao thông hợp lý và tỷ mỉ.
- Chú ý mối liên hệ giữa các khu vực ở - lao động - làm việc - nghỉ ngơi.

Một trục chính của thành phố đã nối liền khu trung tâm đầu nã hành chính của thành phố (Capital) với toàn bộ thành phố. Hệ thống đường có 7 cấp, từ V1 đến V7.

Le Corbusier đã "vượt lên những phân biệt xã hội", mong muốn những con người - dù ở tầng lớp nào trong xã hội - cũng được hưởng hạnh phúc trong điều kiện ăn ở, sinh hoạt.

Le Corbusier đã thực hiện câu danh ngôn của Descartes: "Cần phải thống nhất giữa các tác phẩm của thiên nhiên và của con người".

Trong thành phố này, Le Corbusier đã để lại các tác phẩm kiến trúc hết sức siêu việt trong lịch sử kiến trúc thế giới như tòa nhà

Hình 2. Quần thể ở dành cho chuyên viên cao cấp Anh Quốc ở New Delhi, 1994. KTS Raj Rewer

thư kí (1951-1957), Cung tư
(1951-1953), Cung đại hội... đó
hùng bản nhạc ca bằng bê
rất thích hợp với kiến trúc
đời bằng cách dùng hai lớp
cho lên tầng trên cùng, dùng
hiên lớn (aqueduc) cho tòa
dùng mặt nước để trang trí
cảnh.

Hiện nay người ta qui
đô thị theo cách khác, nhưng
theo tra, sau 50 năm, người
lagard vẫn an cư lạc nghiệp ở
lagard, đó vẫn là địa điểm của
nhà hành hương kiến trúc.
Thời đó, thủ tướng Ấn Độ
và sau này, các nhà phê bình
thuật Maurice Besser và Pardo
tiếng bênh vực đồ án này. Le
vẫn là kiến trúc sư lớn
thế kỉ XX và tư tưởng dùng cho
nhiệt đới và cách xử lí chi
vẫn được các kiến trúc
Ấu Á, đặc biệt là Nam Á và

Đông Nam Á sau này sử dụng.

Louis Kahn, theo điều tra ở Mỹ
năm 1980, trong tâm khảm của
người Mỹ, trong việc tuyển chọn các
kiến trúc sư nổi tiếng nhất, đã được
 xếp thứ hai chỉ đứng sau Le
Corbusier.

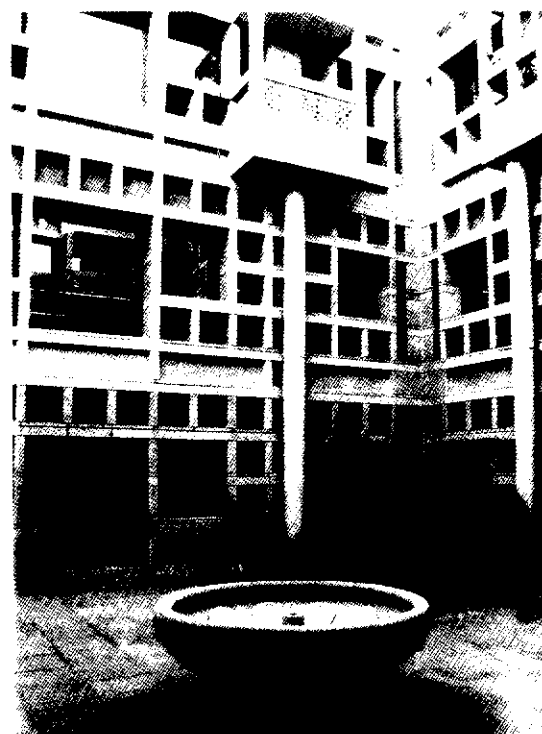
Louis Kahn đã để lại ở Ấn Độ tác
 phẩm Học viện Quản lí Ấn Độ ở
Ahmedabad và để lại ở Bangladesh
 tác phẩm Nhà quốc hội. Các kiến
 trúc sư chủ chốt của kiến trúc hiện
 đại Ấn Độ sau này chịu ảnh hưởng
 của Kahn ở các mặt sau: những vấn
 đề về lí luận kiến trúc, vấn đề ý chí
 tồn tại và bản chất của kiến trúc,
 vấn đề phân biệt rõ giữa nhà cửa và
 kiến trúc là hoàn toàn khác nhau,
 vấn đề triết lí về trật tự và về ánh
 sáng, những quan niệm về chất thơ
 và về triết học kiến trúc. Cả thế giới,
 không chỉ Ấn Độ và thế giới Ấn Độ
 hóa, đã gọi Louis Kahn là nhà thi
 triết kiến trúc.

Hình 3. Quần thể chung cư siêu cao tầng Lake
Casthe, Powai, Bombay, Ấn Độ, 1994. KTS Hafeez

Hình 4. Học viện công nghệ thời trang quốc
gia, New Delhi, Ấn Độ, 1991. KTS B.V. Doshi

Hình 5. Tòa nhà văn phòng World Bank ở New
Delhi, Ấn Độ, 1993. KTS Raj Rewal

2. Các tác giả và tác phẩm chủ yếu của nền kiến trúc hiện đại và đương đại Ấn Độ

Xây dựng nên nền kiến trúc hiện đại và đương đại Ấn Độ ngày nay là công việc của cả một đất nước, cả một dân tộc lớn (bao gồm nhiều dân tộc), các nhà quản lí thông minh của các địa phương, nhưng trước hết phải kể đến công sức của các nghệ sĩ. Xem xét và đánh giá được vấn đề này là một vấn đề to lớn, chúng ta chỉ có thể "khoanh vùng" và chọn ra những tác giả và tác phẩm tiêu biểu, những giòng cột của kiến trúc hiện đại Ấn Độ. Đó là Charles Correa, B.V.Doshi, Raj Rewal, U.Jain, A.Kanvinde, nhóm The Design Group..., Hafeez, văn phòng Design Plus. Những vấn đề về tinh thần Ấn Độ, bản sắc địa phương, khí hậu nhiệt đới luôn luôn vấn vít quanh tác phẩm của các kiến trúc sư tác giả và nhóm tác giả trên.

Charles Correa là kiến trúc sư, nhà lí luận kiến trúc, nhà qui hoạch, nhà hoạt động xã hội và chính trị. Ông là một kiến trúc sư toàn cầu (Global Architect), là một kiến trúc sư hàng đầu của Châu Á và của Nam Á, người đã góp phần quan trọng đưa nền kiến trúc Ấn Độ hiện đại lên đẳng cấp quốc tế, là giáo sư của nhiều trường đại học uy tín trên thế giới, ông cũng là người thấm đẫm dòng nhiệt huyết của 2 nền văn minh Đông-Tây, Correa đã là người giải phóng nền kiến trúc hiện đại của Ấn Độ khỏi "gánh nặng của quá khứ" (nguồn từ của Mahatma Gandhi)

Ngay từ sau khi tốt nghiệp ở Đại học Massachussets về, Correa đã có thành công đầu tiên là nhà tưởng niệm Mahatma Gandhi (1963), với những tư tưởng về thư pháp phát triển phong cách địa phương, làm cho nó trở nên sang trọng và có địa vị chính thức trong nền kiến trúc mới của Ấn Độ.

Charles Correa có một bản lí lịch tác phẩm rất dài, mà một hai cuốn tổng tập vẫn chưa thể nói hết, chứ chưa nói đến một chuyên luận.

Năm 1996, ông thiết kế tòa nhà Nghị viện (Vidhan Bhavan) của bang Bhovan, đó là một kết cấu kiến trúc phức tạp, có bố cục tự do chứa đựng trong một vòng tròn có cấu trúc mở.

Một số kiệt tác kiến trúc khác của Correa cần kể ra là: Nhóm nhà ở cho người có thu nhập thấp ở Belapur (1986), Bảo tàng Mỹ nghệ quốc gia ở Delhi (1975-1991), tòa nhà Hội đồng Anh ở New Delhi (1992) và Trung tâm thiên văn và vật lí thiên văn ở Pune (1992).

Đặc điểm của tất cả các tác phẩm của Correa là cố gắng biểu hiện khái niệm Mandalas (sơ đồ vũ trụ của đạo Hindu và đạo Phật) để bộc lộ các kết cấu tầng sâu (deep structures) của các nền văn hóa, quan điểm xác định trung tâm cho một tác phẩm nghệ thuật, vốn là thủ pháp truyền thống của sáng tác kiến trúc Ấn Độ, cũng được Correa chú ý.

B.V.Doshi, một kiến trúc sư hàng đầu khác của Ấn Độ, đã khiến chúng ta không thể nào không quan tâm đến các tác phẩm giàu tính kích thích của ông là Nhà trưng bày Husain - Doshi Gufa (1995) ở Ahmedabad (một kiểu mẫu cách mạng của chủ nghĩa biểu hiện mới mà vang vọng trong không gian của nó chủ nghĩa lịch sử) và Học viện công nghệ thời trang Ấn Độ (1991) ở New Delhi (một quần thể kiến trúc hợp nhóm, với nhiều sân trong (chowk) và quảng trường chợ (moholla), nhưng với vật liệu hỗn hợp cả mới lẫn cũ, là kính, gạch và bê tông.

Doshi rất quan tâm đến khí hậu trong kiến trúc, chẳng hạn trong tác phẩm Học viện văn học ngôn ngữ Ấn Độ, ông luôn đi tìm sự tương thích, mối quan hệ giữa qui luật vận hành của vũ trụ và môi cảnh của con người (cosmic relationship) tìm tòi sự hài hòa giữa con người và tự nhiên, tìm tòi tiếng vọng của địa phương của bản thổ (local echo).

Tiếp theo ta phải kể đến tác phẩm trụ sở công ty Gokuldas Images ở Bangalore của kiến trúc sư

Pranav Desai và văn phòng World Bank (1993) và Quần thể ở dành cho chuyên viên cao ủy Anh Quốc (1994) đều ở New Delhi của kiến trúc sư Raj Rewal. Trước tòa nhà World Bank, ngay từ 1990 Raj Rewal đã từng thành công trong tác phẩm Viện miễn dịch ở New Delhi với nhiều sân trong và không gian mở.

Về kiến trúc nhà ở, từ thập niên 80 thế kỉ XX, tác phẩm tiêu biểu có thể kể ra là các nhóm nhà ở thấp tầng của New Town Aranya, ở đây có một sự khái niệm về "loại hình" (typus) và "địa hình" (typus) đã được quan tâm nhấn mạnh. New Town là một cấu trúc mà chòm mà ở trung tâm ta tìm thấy những nhóm phố thương nghiệp truyền thống (bazaar).

Sau đó, vào thập niên 1990, tác phẩm tiêu biểu về nhà ở cao cấp mà ta cần xem xét là chung cư Lakshmi Castel, Powai, Bombay (1994), thuộc loại nhà ở siêu cao tầng, cả quần thể trên mặt đứng và trong hình khối có những không gian thùng lớn, mở căn hộ các phòng chính đều có hướng, tất cả đều nhằm một mục đích là có thông gió xuyên phòng tốt.

Thành công của nghệ thuật Ấn Độ bộc lộ rất rõ nét ở chỗ các tác phẩm "vừa tinh khiết" lại vừa "mộc mạc", vừa "sang trọng" lại vừa "đơn giản", vừa "hiện đại" lại vẫn "phảng phất đầu đầy chất truyền thống" (không chỉ khung cảnh lẫn vật liệu). Nền kiến trúc hiện đại và đương đại Ấn Độ đang có sức hấp dẫn rất lớn đối với các kiến trúc sư và những người quan tâm đến văn hóa trên toàn thế giới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hasan - Uddin Khan, Contemporary Asian Architects, Taschen, 1995.
2. Indian Architecture (World Architecture 9908)
3. Đặng Thái Hoàng, Kiến trúc Châu Á và thế giới 1970-2010, NXB Xây dựng, 2004
4. Richi Miyake, Shin Muramatsu, Masayuki Fuchigami, 581 Architects in the World, Gallery - MA, 1995.